

interpretacijske razine tekstova. Ipak, svaki je autor na svoj način pridonio istraživanju kulture prehrane i/ili propitivanju i razvoju kulinarskog turizma. Sagledan u cijelosti, zbornik naglašava povezanost kulture, identiteta, tradicije i gastronomije te propituje njihov odnos i ulogu u turizmu, i to je poveznica svih radova. No, što je od svega najbitnije, promicanjem suvremenih i aktualnih pristupa u istraživanju prehrane i turizma učinjen je važan iskorak u bavljenju kulturom prehrane u hrvatskoj etnologiji i kulturnoj antropologiji.

Koraljka KUZMAN ŠLOGAR

Boike Rehbein & Hermann Schwengel, Theorien der Globalisierung, UVK Verlagsgesellschaft mbH, Konstanz 2008., 269 str.

Globalizacija i globalizacijski procesi svakako su *vruće* teme humanističkih i društvenih znanosti, dijelom zbog znanstvenih trendova koji periodično iznjedre pojedine, mnogima zanimljive tematske cjeline, a dijelom stoga što je zaista gotovo nemoguće dati relevantni prikaz širega konteksta neke kulturne ili društvene pojave bez njezina promišljanja u okviru složenih globalizacijskih prilika i procesa. Posljedično tomu, iznimno je velik broj studija o globalizaciji i u moru (novo)objavljenih radova često se teško uopće orijentirati, a kamoli moći sa sigurnošću odrediti relevantnost pojedine knjige. Osobito anglosaksonska stručna literatura obiluje naslovima iz toga područja, dok je knjiga *Theorien der Globalisierung* [Teorije globalizacije] autorskoga dvojca Rehbein i Schwengel (osnivača i dugogodišnjih predavača Programa globalnih studija na Sveučilištu u Freiburgu) jedna od rijetkih izvorno objavljenih na njemačkome jeziku, te je i samim time – svojom *ne-engleskom* perspektivom – možda u startu zanimljiva hrvatskim znanstvenicima. Dodatnu privlačnost knjizi daje činjenica da je riječ o vrlo temeljitoj, empirijskoj, interdisciplinarnoj i kompleksnoj studiji koja promatra zadanu temu iz mnogobrojnih i raznolikih perspektiva.

Knjiga *Theorien der Globalisierung* podijeljena je u tri velika dijela: u prvome se promišljaju teorijski preduvjeti globalizacijskih procesa, u drugome međuovisnosti, a u trećemu posljedice.

"Preduvjeti", odnosno osnove teorijskih proučavanja globalizacije, podijeljeni su u pet širih znanstvenih područja – povijest, teorija svjetskog sustava, ekonomija, etnologija i sociologija, koja se smatraju osnovnim polazištima za raspravu o globalizacijskim procesima. Autori svoju argumentaciju započinju promišljanjem etnocentričnih pogleda na svijet iz devetnaestoga i dijela dvadesetoga stoljeća, nastavljaju svojim komentarima o stavovima i teorijama autora koji su uvelike oblikovali znanstvene paradigme svoga (i kasnijih) vremena, od Braudela i Blocha do Hobsbawma i Wallersteina te o ideologijama poput liberalizma, marksizma i kapitalizma. Za našu je struku posebno zanimljivo razmišljanje o kulturnim i sociološkim teorijama, u kojima se govori o *borbama kultura*, koje su raspravom o glocalizaciji i hibridizaciji dovele do transnacionalnog shvaćanja kultura kao pluralističkih "-likova" (u izvorniku je riječ o nastavku "-scape" koji bi otprilike odgovarao hrvatskomu "-lik", primjerice, u imenici krajolik), a koji se nastavljaju na koncept koji je razvio Appadurai. U ovome je dijelu knjige posebna pozornost

posvećena i dvojakomu razumijevanju globalizacije: kao stvarne pojave te kao ideološkog koncepta.

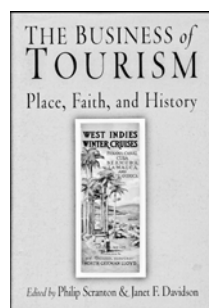
"Međuodnosi", drugo veliko poglavlje, "oštrije postavlja određena pitanja o akterima i institucijama tih [globalnih] procesa" (str. 11), tako da ćemo u njemu pronaći manja poglavlja o, među ostalima, oslabljenim te novonastalim velesilama, višeslojnim središtima i razinama, gradovima, tvrtkama i tržištima, mrežama, globalnim ekonomskim strukturama, industriji zabave, multikulturalizmu, postmodernoj kulturnoj industriji, europskim regionalizmima i šire o pitanju regija na europskoj i globalnoj razini te nejednakosti.

Knjigu zaključuju "Posljedice", poglavlje u kojemu autori ukratko progovaraju o vizijama mogućeg razvoja globalizacijskih procesa, imajući pritom u vidu stavove i zagovornika i protivnika globalizacije.

Iznimna analitička značajka ove studije čini je pogodnom za svakoga tko se želi sustavno upoznati s temom globalizacije, posebice imajući na umu njezinu europsku perspektivu, iako uvijek valja imati na umu, kao što i sami autori naglašavaju, da svaki čitatelj mora biti svjestan da u čitanje o globalizaciji i njezino razumijevanje ulazi kao sudionik procesa koji pokušava shvatiti te da njegovo shvaćanje u prvome redu ovisi o položaju koji u tom procesu zauzima. Autori govore i o tome da je, iako već dosta znamo o globalizacijskim procesima, naše znanje o moćima koje ih pokreću, kao i o njihovim dinamikama, ipak još uvijek ograničeno (233).

Sanja KALAPOŠ GAŠPARAC

The Business of Tourism, Place, Faith, and History,
ed. Philip Scranton & Janet F. Davidson, University
of Pennsylvania Press, Philadelphia 2007., 288 str.

Za razumijevanje knjige *The Business of Tourism: Place, Faith, and History* valja imati na umu da je riječ o zborniku radova predstavljenih na konferenciji "Consuming Experiences", održanoj 2004. godine, a čija je tema bila presudna za naglašavanje upravo potrošačkog aspekta turizma, što Philip Scranton, jedan od urednika knjige, jasno i nedvosmisleno navodi već u prvoj rečenici svog uvodnog teksta: "Turizam je danas veliki biznis" (vii). Čini se da je upravo ta rečenica najbolji i najpouzdaniji pokazatelj onoga što čitatelj može naći u prilično raznovrsnim tekstovima okupljenima u tri tematske cjeline. Nadalje, objašnjava da zbornik postavlja pitanja o tome kako je turizam bio stvoren, planiran, prodan i isporučen, u kojim političkim, tehnološkim i tržišnim kontekstima. Više se bavi praksama no projekcijama slika i ideologija te proučava mehanizme i implikacije turizma kao poslovnog pothvata (vii).

U prvome se tematskom bloku ("Commodifying Place") nalaze tekstovi koji raspravljaju o mjestu kao objektu turističke prodaje; konkretno, riječ je o, redom, Egiptu, odn. Istoku kao izložku, zatim o saharskome turizmu sjeverne Afrike te, na posljetku, o ulozi gastronomije u simboličkom stvaranju Dijona kao odredišta. U prvim je dvama primjerima donekle riječ o prilagodbi egzotičnoga krajolika europskomu ukusu, iako se razmatra i širi gospodarski, društveni i politički kontekst konstrukcije mjesta kao turističkoga odredišta. Treći se iz